

ринку швидко компенсує імпорт, а інфляція частково нівелюється завдяки зростанню заробітної плати. Однак весь цей перехід де-факто фінансується за рахунок понаднормових бюджетних коштів, які, як правило, залучаються у вигляді позик (внутрішніх та/або зовнішніх). За їх відсутності економіка повернеться до довоєнної спроможності, а отже кон'юнктура буде перебудовуватись до нових реалій, проте вже з набагато більш болючими наслідками.

Цілком логічно очікувати, що повернення до нормальної, збалансованої бюджетної політики відбудеться з настанням мирного часу. За таких умов, коли бюджетні видатки буде суттєво скорочено, слід очікувати зниження сукупного попиту на всі товари та послуги, у тому числі й на промислову продукцію. За інерцією бізнес продовжить виробництво продукції у попередніх обсягах, однак через зниження попиту більша її частина залишиться нереалізованою, що спричинить кризу перевиробництва. Дещо іншою може бути ситуація на підприємствах, що працюють за контрактом. Там фактичного перевиробництва продукції не відбудеться, однак наслідки будуть подібні до наслідків класичної кризи перевиробництва, а саме: незатребуваною залишиться значна частина виробничих потужностей та робочої сили, яку зрештою буде скорочено. Якщо у випадку короткотривалої кризи переходу до воєнної економіки звільнені робітники швидко знаходять роботу у галузях, що розвиваються за рахунок оборонних видатків, то в умовах повоєнної деформації економічної кон'юнктури, коли бюджетні видатки суттєво скорочено, потреба у додатковій робочій силі в інших галузях буде відсутня. Більше того, з огляду на загальне зниження купівельної спроможності, майже всі сектори господарства зазнають збитків, а отже будуть вимушені скорочувати виробництво до рівня актуального сукупного попиту. Як наслідок, зростатиме безробіття та інфляція, зменшуватимуться податкові надходження до бюджету, загострюватимуться соціальні проблеми.

Для попередження кризи переходу до повоєнної економічної кон'юнктури доцільно вжити заходів для сповільнення темпів зниження сукупного попиту на промислову продукцію у повоєнний період. Зокрема, доцільно тимчасово продовжити практику вливання понаднормових бюджетних коштів в економіку вже у повоєнний період. Однак ці вливання мають поступово скорочуватись, а додаткові кошти спрямовуватись на програми розвитку інфраструктури (будівництво автомобільних доріг, залізниць), будівництво соціальних об'єктів (лікарень, шкіл, дитячих садків), освіту та науку тощо. Це допоможе підтримати сукупний попит як на продукцію промислового виробництва, так і на товари широкого вжитку. Крім того, має сенс надати тимчасові податкові пільги секторам економіки, попит на продукцію яких найбільше впав після закінчення війни. Усе це має пом'якшити наслідки перехідного періоду.

Сторожук О.В.

кандидат економічних наук, доцент,
магістр, група ОКД-23МЗ

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВОЄННИХ РЕАЛІЯХ

Реалії війни суттєво впливають на соціально-економічне становище України. У сфері підприємництва спостерігається дефіцит робочої сили, зокрема чоловіків, що пов'язано з мобілізацією значної частини чоловічого населення, яке нині виконує свій обов'язок перед Батьківщиною. Водночас економіка не може чекати на повернення всіх, хто перебуває на фронті або виїхав за кордон унаслідок повномасштабного військового вторгнення (таких нараховується приблизно 2,4 мільйона осіб, з яких, на жаль, ймовірно повернеться в Україну максимум половина). Крім того, існує ризик того, що після Перемоги возз'єднання українських родин буде відбуватися не в Україні, а за кордоном [1].

Стійкість підприємницької діяльності та кадровий голод на ринку праці тісно пов'язані між собою через вплив людського капіталу на довгострокову життєздатність бізнесу. Утримання персоналу на підприємствах на сьогодні є складною задачею, тому підприємствам доводиться шукати баланс між своїми можливостями та очікуваннями працівників. Про ситуацію із кадровим забезпеченням для збереження стійкості підприємницької діяльності в Кіровоградській області красномовно говорять цифри. Так, за даними сайту work.ua на початку жовтня 2024 року актуальними в Кіровоградській області є 1181 вакансія, у м. Кропивницький – 950 вакансій [2]. Розподіл вакансій за сферами економічної діяльності наведено на рис. 1. Як бачимо, найбільша кількість вакансій відкрита в сферах роздрібної та оптової торгівлі, дистрибуції та готельно-ресторанного бізнесу. Ці сфери домінують в економіці області.

Рисунок 1 – Розподіл вакансій за сферами діяльності компаній у м. Кропивницький, на початок жовтня 2024 року

Джерело: побудовано авторкою за [2]

Основні проблеми, з якими стикаються підприємці в Кіровоградській області при підборі персоналу, це – мобілізація, посилення дефіциту кадрів, недостатня кваліфікація претендентів на робочі місця та невідповідність очікувань претендентів щодо зарплатних пропозицій від роботодавців. Інші фактори, такі як відсутність документів у кандидатів (3,3%), труднощі з місцем розташування підприємства з міркувань безпеки (2,18%) та завищені очікування щодо соціального пакету (1,7%), мають дещо менший вплив, але також посилюють загальну несприятливу ситуацію на ринку праці області (рис. 2).

Рисунок 2 – Основні труднощі роботодавців в Кіровоградській області у підборі персоналу

Джерело: побудовано авторкою за [3]

Успіх збереження стійкості підприємницької діяльності в умовах сьогодення може забезпечити побудова нових процесів всередині підприємства відповідно до нових реалій. Це, в першу чергу, орієнтація на гендерну рівність, тобто розширення прав і можливостей жінок у робочому середовищі та у бізнесі. Важливим аспектом є також розсування вікових меж при відборі персоналу, активне уведення у практику господарювання стажування здобувачів освіти. З одного боку такий підхід дає можливість самим здобувачам глибше пізнати процеси бізнесу, а з іншого – дає підприємцям шанси залучити на своє підприємство молоді таланти. Невідворотною об'єктивною реальністю для підприємців має стати вирівнювання зарплат висококваліфікованих спеціалістів із середньоєвропейським рівнем, особливо у високоприбуткових сферах.

Окремий нюанс реалій сьогодення полягає в тому, що колектив співробітників підприємства має справді поділяти корпоративні цінності. Як «якір» стабільності та стійкості, спільні цінності об'єднують команду навколо мети та сенсу роботи, допомагають приймати оперативні рішення в критичних ситуаціях, підтримують моральний дух людей. Глибокий зміст цього поняття полягає в тому, що основні принципи взаємодії між людьми в колективі, фундаментальні переконання мають бути близькими і зрозумілими для кожного, особливо в умовах війни, коли доводиться працювати в стресових умовах підвищеної емоційної напруги та долати виклики, пов'язані із безпекою та комунікацією.

Отже, збереження стійкості підприємницької діяльності у воєнних реаліях потребує комплексного підходу, що базується на підвищенні розміру заробітної плати найманих працівників, впровадженні інклюзивної кадрової політики (гендерна рівність, вікова різноманітність), створення можливостей для професійного розвитку молоді та зміцненні корпоративної культури на основі спільних цінностей.

Література:

1. Збереження і розвиток України в умовах війни та миру: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембіцький, Е. М. Лібанова, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2024. 220 с. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/65375/1/240.pdf>
2. Робота в Кіровоградській області. <https://www.work.ua/jobs-kr/>
3. Державна служба зайнятості. <https://dcz.gov.ua/stat>

Сугак І. С.

здобувачі вищої освіти

Будкевич В.О.

асистент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ ВОЄННОЮ ЛОГІСТИКОЮ

Воєнна логістика є фундаментальною складовою військових операцій, забезпечуючи життєво важливі ресурси та послуги, необхідні для підтримки боєздатності збройних сил. Вона охоплює комплекс завдань із планування, організації, забезпечення і транспортування, які є критично важливими для ефективного виконання бойових завдань. У сучасних умовах високотехнологічних конфліктів та гібридних загроз логістика стає не тільки інструментом постачання, але й стратегічною перевагою.